

I Asjaolud ja menetluse käik

Reservväelasele saadeti kutse õppekogunemisele ilmumiseks ajavahemikul 11.–24.05.2017.

Reservväelane esitas 10.01.2017 toetuse väejuhatusele taotluse õppekogunemisele kutsumisest vabastamiseks seoses elamise ja töötamisega välismaal. Toetuse väejuhatuse palus vaide esitajal esitada asjaolu tõendavad dokumendid ja täpsustada taotluses toodud põhjust. Vaide esitaja selgitas, et õppekogunemisele ilmumine ei paneks vaide esitajat majanduslikult raskesse olukorda, vaid vaide esitaja ei ole nõus reisima Kaitseväe korraldusel ning vaide esitaja soovib, et Kaitsevägi hüvitaks isiku reisikulud täies ulatuses.

Toetuse väejuhatuse 24.01.2017 otsusega „Otsus õppekogunemisele kutsumisest vabastamise keeldumise kohta“ jäeti taotlus õppekogunemisest vabastamiseks rahuldamata.

Otsuses on selgitatud, et Eesti sõjaline riigikaitse on suures osas üles ehitatud reservis olevatele isikutele. See tähendab, et Kaitseväe põhijõuks kriisiolukordades on reservis olevatest isikutest moodustatud üksused. Reservteenistuse puhul on tegemist teenistuse liigiga, kus isikuid rakendatakse seaduses ettenähtud tähtaja jooksul kohustuslikus korras riigi sõjalise kaitsemisega seotud ülesannete täitmisele Kaitseväes. Tegemist on riikliku sunniga tagatud kohustusliku tegevusega, kus isik täidab ülesandeid teenistuse huvides.

Rahuajal on riigil reservis olevate isikutega teenistusala kokkupuute punktiks õppekogunemine. Reservväelase õppekogunemisel osalemine on vajalik isiku teadmiste uuendamiseks tehnika, relvastuse ja taktika osas.

24.01.2017 otsuses on toetuse väejuhatuse selgitanud, et kaitseväeteenistuse seaduse (edaspidi KVTs) kohaselt võib struktuuriüksuse ülem reservväelase õppekogunemisele kutsumisest vabastada, kui reservis olev isik ei saa õppekogunemisel osaleda, kuna tal esinevad KVTs § 76 lg 3 sätestatud põhjused.

Ühtlasi selgitatakse toetuse väejuhatuse 24.01.2017 otsuses, et õppekogunemisest osavõtmise kutse saamise pika etteteatamise tähtaja eesmärgiks on anda reservis olevale isikule võimalus korraldada oma elu nii, et tal oleks võimalik ilmuda kogunemiskohta määratud ajal ja kohas.

Otsuse põhjendavas osas on viidatud, et otsuse tegemisel on lähtutud taotluse esitaja poolt kirjeldatud olukorrast, esitatud asjaoludest ja põhjendustest, kuid puudub õiguslik alus õppekogunemisel osalemise kohustusest vabastamiseks.

II Kaitseväe juhataja seisukohad

Kaitseväe juhataja, tutvunud asjasse puutuvate materjalidega, on seisukohal, et vaie tuleb jätta rahuldamata.

Käesolevas vaidemenetluses kuulub vaide lahendamise Kaitseväe juhataja pädevusse haldusmenetluse seaduse (edaspidi HMS) § 73 lg 1 kohaselt. Vaie on esitatud õigeaegselt järgides HMS § 75 sätestatud tähtaega.

KVTs § 73 lõike 2 järgi edastatakse reservis olevale isikule õppekogunemisel osalemise kutse vähemalt 120 päeva enne õppekogunemise toimumist. Vaide esitajale on edastatud kutse 2017. aasta maikuu toimuvale õppekogunemisele ilmumiseks 13.12.2016. Kutse on vaide esitaja kätte saanud 20.12.2016.

Õppekogunemisest osavõtmise kutse saatmise pika etteteatamise tähtaja eesmärgiks on anda reservis olevale isikule võimalus korraldada oma elu nii, et tal oleks võimalik ilmuda kogunemiskohta määratud ajal ja kohas. Samuti võimaldab vähemalt neljakuune etteteatamise tähtaeg isikul võimalikult varakult oma tööandjaid teavitada, et tööandja saaks paremini tööd selleks ajaks ümber korraldada.

KVTS § 76 lg 3 p 1 alusel võib reservis oleva isiku õppekogunemisel osalemise kohustusest vabastada reservis oleva isiku ootamatult tekkinud raske perekondliku või majandusliku olukorra tõttu. HMS § 4 lg 1 kohaselt on kaalutusõigus haldusorganile seadusega antud volitus kaaluda otsustuse tegemist või valida erinevate otsustuste vahel. HMS § 4 lg 2 kohaselt tuleb kaalutusõigust teostada kooskõlas volituse piiride, kaalutusõiguse eesmärgi ning õiguse üldpõhimõtetega, arvestades olulisi asjaolusid ning kaaludes põhjendatud huve. HMS § 56 lg 3 kohaselt tuleb kaalutusõiguse alusel antud haldusakti põhjendustes märkida kaalutlused, millest haldusorgan on haldusakti andmisel lähtunud. HMS § 6 kohaselt on haldusorgan kohustatud välja selgitama menetletavas asjas olulise tähendusega asjaolud ja vajadusel koguma selleks omal algatusel tõendeid.

Kaitseväe juhataja juhib tähelepanu asjaolule, et isiku vabastamine õppekogunemisest osalemise kohustusest on võimalik vaid KVTS § 76 lõigetes 1–3 aluste esinemisel. Seega soov mitte reisida Kaitseväe korraldusel ei kuulu nende aluste ja tingimuste hulka, mis võimaldaksid kaaluda erinevate otsustuste vahel. Kuna õiguslik alus õppekogunemisest vabastamiseks puudub, siis on toetuse väejuhatuse 24.01.2017 otsus seaduspärane.

Kirjavahetuses toetuse väejuhatusega on vaide esitaja välja toonud, et Kaitseväe poolt pakutav sõidukulu ei kata välismaalt õppekogunemisele reisimise tegelikke kulusid.

Kaitseministri 06.02.2013 määruse nr 7 „Ajateenijale ja õppekogunemisel osalenud reservis olevale isikule sõidukulu hüvitamise tingimused, ulatus ja kord“ § 2 lg 4 alusel hüvitatakse rahvastikuregistri andmetel välisriigis elavale reservis olevale isikule sõidukulu Kaitseväe poolt kogunemiskohta ja tagasi elukohta sõidupileti või isikliku mootorsõiduki kasutamist tõendava dokumendi alusel kokku kuni 70 euro ulatuses. Seega on seadusandja välisriigis elavatele ja töötavatele isikutele ette näinud sõidukulude hüvitamise kõrgendatud määras (Eesti piires hüvitatakse sõidukulu kokku kuni 40 euro ulatuses). Muuhulgas näitab antud regulatsioon seadusandja tahet, et õppekogunemise kutse saamisel võtaksid õppekogunemisest osa ka välisriigis elavad reservis olevad isikud.

Kaitseväe juhataja rõhutab, et Kaitsevägi lähtub oma tegevuses seadustest ja õigusaktis kirja pandust ning ei saa asuda ise õppekogunemisest vabastamise aluseid looma. Välisriigis viibimise ja töötamise tõttu reservis oleva isiku õppekogunemisele kutsumisest vabastamise võimalust KVTS-is sätestatud ei ole.

Lähtudes alltoodud põhjendustest ning võttes aluseks kaitseväeteenistuse seaduse § 76 lg 3 p 1 ja haldusmenetluse seaduse § 83, § 85 p 1 ja § 86:

1. Jätta vaie rahuldamata ja toetuse väejuhatuse ülema 24.01.2017 otsus „Otsus õppekogunemisele kutsumisest vabastamise keeldumise kohta“ muutmata.
2. Teha otsus teatavaks reservväelasele ja toetuse väejuhatuse ülemale.
3. Kui isik leiab, et tema õigusi on vaidemenetluse käigus rikutud, võib käesoleva otsuse peale esitada kaebuse halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud tingimustel ja korras 30 päeva jooksul arvates käesoleva otsuse teatavakstegemisest.

Kaitseväe juhataja